

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Reverendissimi Ac Illustrissimi D.D. Antonii Godeau Episcopi Venciensis Viri Celeberrimi Theologia Moralis

Ex Purissimis Sacrae Scripturae, Patrum Ac Conciliorum Fontibus Derivata,
Notis Theologicis Illustrata, Duasque In Partes Divisa

Complectens Tractatus I. De Fontibus Doctrinae moralis. II. De praecipuis
ejusdem Fundamentis. III. De Peccatis. IV. De Legibus. V. De summario
dilectionis Praecepto. VI. De primo decalogi Praecepto. VII. De secundi
decalogi Praecepto

Godeau, Antoine

Augustae Vindelicorum, 1774

Caput I. Eleemosynae notio & necessitas.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53562](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53562)

SECTIO IV.

DE
ELEMOSYNA.

CAPUT I.

Eleemosynæ notio & necessitas.

Eleemosyna est opus, quo datur aliquid in-
genti ex compassione propter Deum. Com-
passionis affectus ex eo provenit, quod aliquis
defectum alterius propter unionem amoris vel
suum reputet, prout sanctus Thomas (2. 2.
quæst. 30. art. 2.) advenit, qui proin (quæst.
32. art. 1.) eleemosynæ actum immediate
misericordia, mediate vero a caritate procedere
pulchra deductione probat, eosque, qui absque
hoc misericordiæ & caritatis motivo eleemo-
synas largiuntur, actum quidem virtutis, sed non
virtuose ponere clare ostendit.

Eleemosynarum largitio res non meri consilii
est, sed in publica, ac gravi pauperum neces-
sitate stricte præcipitur; *gravi*, inquam, neces-
sitate, nec solum extrema; eleemosynæ siquidem
præceptum destruit, qui illud cum recentioribus
nonnullis Casuistis ad extremam necessitatem
quæ perrara est, coarctat.

Non sic sacræ litteræ loquuntur, dum ait
valde ponderanda Ecclesiasticus utitur, *Eleemo-*

Phra-
dum ait
Eleemo-

Eleemosynam pauperis ne defraudes (cap. 4.).
 Aliquem defraudare est alteri, quod suum est,
 auferre; pauperis igitur illud est, quod ei in
 eleemosynam tribuitur. Negabit nemo illum
 peccare, qui fratri suo fideli id neget, quod
 suum est. Ubi Vulgata *eleemosynam* legit,
 Græcus textus *vitam* habet; & Biblia regia ita
 vertunt: *Vitam pauperis ne defraudes*; Syriacus
 vero: *Vitam pauperis ne despicias*. Proximum
 suum non occidere ad consiliumne, an vero
 ad præceptum spectat? Nonne vita illi eripi-
 tur, dum esurienti cibus negatur. Sanctorum
 Patrum hoc est axioma: *Si non pavisti, occidi-
 sti*. Eiusdem capituli versu octavo Spiritus san-
 ctus hoc præceptum disertius sic explicat: *De-
 clina pauperi sine tristitia aurem tuam, & redde
 debitum*. Non est igitur eleemosyna simplex in
 pauperem liberalitas, sed debiti solutio. Con-
 silium opus est, debita solvere; an vero actus
 est iustitiæ, qui sine peccato omitti nequit?

Tributum est eleemosyna, quod a divitibus
 pro traditis bonis Deus exigit. Quod si terre-
 nus Princeps super feudo, quod subdito tradit,
 in traditi beneficii jugem memoriam pensionem
 potest exigere; Deus, qui mundi divitiarum
 supremus est Dominus, nonne ab iis, quibus
 illas elargitur, eleemosynæ præceptum tradere
 poterit, veluti sigillum, quo divitias a Deo
 nobis esse traditas innotescat? Sanctus Joannes,
 qui e Christi pectore hausit caritatis doctrinam,
 quam etiam eximie explicat, magna hæc verba, in
 fidelium omnium cordibus alte imprimenda pro-
 fert:

fert: Qui habuerit substantiam hujus mundi, & viderit fratrem suum necessitatem habere, & clauserit viscera sua ab eo, quomodo caritas Dei manet in eo (1. Joan. 3.)? Quomodo igitur opus illud, cujus omissio caritate, id est Dei gratia nos privat, consilii tantum opus erit? Cum homines judicabit Christus, nonne peccatores ad ignem æternum damnabit, quia quæ facere debuerant, omiserunt. Quid vero illi exprobrabit? *Esurivi, inquit, & non dedistis mihi manducare: sitivi, & non dedistis mihi potum: nudus eram, & non cooperuistis me* (Matth. 25.). Tenebantur igitur illum vestire, & pascere, illique potum præbere. Hinc absona, omnino censenda est hæc novi Testamenti opinio, nempe fidelium paucos videri damnandos propter corporalis misericordiæ operum omissionem. Evangelium contra ait propter horum operum omissionem homines esse damnandos. Nec minus absonum est, quod idem Auctor subdit, ut Evangelii verba explicet. Ideo, ait, in extremo judicio Dominum de misericordiæ operibus præ cæteris verba facturum, ut homines, rudes præcipue, qui spiritualia minime capiunt, ad misericordiæ opera in hac vita exercenda excitaret: cui quidem rationi in extremo judicio locus non erit, cum amplius misericordiæ tempus non suppetet. Annon hæc pacto verborum Christi veritas destruitur, omnisque Evangelio vis eripitur, dum quod de eleemosyna tam diserte ac perspicue loquitur, tam inepte interpretamur?

Dives

Dives, quem Evangelium reprobatur, non adulter, neque usurarius, nec blasphemus, nec calumniator, nec invidus, nec maledicus, aut alterius huiusmodi peccati reus appellatur; hoc autem solum de eo narratur: *Homo quidem erat dives, qui induebatur purpura & bysso, & epulabatur quotidie splendide. Et erat quidam mendiculus cupiens saturari de micis, quæ cadebant de mensa divitis, & nemo illi dabat (Luc. 16.)*. De huiusce divitis damnatione ait sanctus Augustinus non esse causas anxie quærendas; illam nobis satis esse, quam Evangelium adfert, nempe divitis in mendicum crudelitatem. Si mendico huic, qui ante ejus januam eleemosynam postulabat, opitulari ex præcepto non tenebatur; non in infernum sepultus fuisset, quia consilio neglexit obtemperare?

Verum Dei Filius difficultatem omnem amputat, cum eleemosynam justitiam nuncupat. *Attendite (inquit Matth. 6.), ne justitiam vestram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis*. Si eleemosyna justitia est, ad præceptum ergo pertinet, non ad solum consilium.

Hoc sensu sancti Patres loquuntur. „ *Potestisne, inquit sanctus Basilius, o divites, qui nihil pauperibus largimini, sic loqui: Cui facio injuriam, si quod meum est servo? Peto, quæ sint, quæ vos vestra appellatis? A quo accepistis, unde attulistis, ut iis in hac vita frueremini? Hominem imitamini, qui amphitheatrum ingressus, aliorum sedes occupans, omnes ab ingressu arcet, solus spe-*
B b 2 „ Etacu-

„ Etaculo frui volens, quod cunctis paratum
 „ est. Si quilibet sibi ad vitam necessaria sume-
 „ ret, & pauperibus superflua tribueret, dives
 „ nemo esset, nemo pauper. Quis, ambo
 „ vos, fur est appellandus? Ille profecto, qui
 „ quod pluribus commune est, sibi soli sumit.
 „ Nonne igitur fur es, qui tibi uni ea serves
 „ quæ pluribus communicanda & distribuenda
 „ accepisti? Si furem vocas, qui vestem suam
 „ ripit, alio nomine illum vocabis, qui ha-
 „ minem vestire cum possit, nudum deserit.
 „ Panis, quem habes, nec familiæ tuæ est ne-
 „ cessarius, esurientium est pauperum.

Delinquis (ait S. Cyprianus de Discipulis. Et
hab. Virg.) *Et hoc ipso in Deum, si ad hoc
 ab illo divitias datas credis, ut illis non salubri-
 ter perfruaris. Nam Et vocem Deus homini do-
 dit, Et tamen non sunt idcirco amatoria canentia
 nec turpia, Et ferrum esse ad culturam terra
 Deus voluit, nec homicidia sunt idcirco facienda
 aut quia thura, Et merum, Et ignem Deus in-
 stituit, sacrificandum est inde idolis? Vel quia
 abundant pecudum greges in agris tuis, victimas
 Et hostias immolare debebis? Alioqui tentatum
 est patrimonium grande, nisi ad usus bonos sensu
 operetur, ut patrimonio suo unus quisque locu-
 plerior magis redimere debeat, quam augere de-
 lecta.*

„ Putasne, (inquit sanctus Gregorius Na-
 „ zianzenus *Orat. 6.*) eleemosynam consili-
 „ non præcipi? Id utique optarem, & recu-
 „ credere paratus essem; sed me terret hircus
 „ rursus

ram ad sinistram expulsio, &, quam illis faciet
Christus, exprobratio, non quod furta, sacri-
legia, adulteria, aliave similia crimina com-
miserint, verum quod illi in paupere opem
non tulerint.

„Deus, inquit sanctus Joannes Chryso-
stomus, omnia legis præcepta illo complexus
est, quo proximum sicut seipsum diligere iussit.
Hinc quamvis nonnulli dicant, non furamur,
non fornicamur, nec adulteria facimus; se
proximum sicut oportet amare affirmare ne-
quibunt, idest sicut seipsos. Non enim ille
proximum amat, qui indigenti non subvenit.
Propterea longe errabat adolescens ille in
Evangelio, qui se omnia Dei præcepta servas-
se jactabat, nam cum dives esset, nec paupe-
ribus consuleret, non poterat caritatis imple-
re præceptum, quod cuncta complectitur.

Sanctus Hieronymus ad *Helvid.* scribens
ait: *Si plus habes, quam tibi ad victum vesti-
tumque necessarium est, illud eroga, & in illo
debitricem esse te noveris.*

Sanctus Ambrosius in Sermone quodam Fi-
deles sic alloquitur: „Panis, quem servas,
esurientium est: vestis, quam retines, ad
nudum spectat: pecunia, quam in arca clau-
dis, captivorum est redemptio. Noverit di-
ves se ea rapere, quæ renuit erogare.

Sanctus Augustinus ait: „Quisquis pascen-
do hominem servare poterat, si non pavisti,
„ occi-

» occidisti. Cave igitur, avare Fidelis, ne in
 » scrinio tuo claudas, vel sepelias vitam pa-
 » perum.

CAPUT II.

Avarorum præcluduntur effugia.

Dicet fortasse aliquis, ut allatarum auctoritatum vim infringat, oratorie sanctos Patres esse locutos, & exaggeratione usos: verum Scholastici ipsi, qui præcise & dogmatice loquuntur, eodem modo loquuntur. Unius sancti Thomæ auctoritatem hic lubet afferre, qui, cum Scholasticorum Princeps, recentioribus Casuistis præferri debet, qui crudelibus absonisque restrictionibus eleemosynam a Christianorum cætu videntur eliminare. Quæstionem proponit: *Utrum dare eleemosynam sit in præcepto?* Affirmative responder, utiturque hac ratione: *Nullus punitur pœna æterna pro omissione alicujus, quod non cadit sub præcepto; sed aliqui puniuntur pœna pro omissione eleemosynarum, ut patet (Matth. 25.): ergo dare eleemosynam est de præcepto.* In corpore autem articuli sic ratiocinatur: *Cum dilectio proximi sit in præcepto, necesse est omnia illi cadere sub præcepto, sine quibus dilectio proximi non conservatur. Ad dilectionem autem proximi pertinet, ut proximo non solum velimus bonum, sed etiam operemur, secundum illud 1. Joan. 3: Non diligamus verbo, neque lingua sed opere, & veritate. Ad hoc autem quod velimus, & operemur bonum alicujus, requiritur quod ejus necessitati subveniamus, quod fit per eleemosynarum largitionem: & ideo eleemo-*